

«روز قیامت نه خویشان شما و نه فرزندانان هرگز به شما سود نمی‌رسانند [خدا] میانتان فیصله می‌دهد و خدا به آنچه انجام می‌دهید بیناست.»
(سوره حشر، آیه ۳)

مراسم خداحافظی با معین مسلکی وزارت عدلیه

اتباع و نگارش: بشیر احمد عزیز

سید محمد هاشمی معین امور مالی و اداری و محترم دکتر ذکیر عادل معین امور اجتماعی وزارت عدلیه نیز به نوبه خود از کارکردهای محترم محمد قاسم حلیمی به عنوان معین امور مسلکی این وزارت به نیکی یاد کرده و مسوولیت بعدی او را در وزارت ارشاد، حج و اوقاف مهم و حساس خواندند. ایشان افزودند که هر سه معینیت وزارت عدلیه در سطح خویش در پیشبرد امور مربوطه به وزارت باهم هماهنگی نزدیک داشتند.

ادامه در صفحه ۲

در دوره کاری اش در عرصه‌های مسلکی قدرانی مُوده و در پیشبرد امور مربوط به وزارت ارشاد، حج و اوقاف برایش آرزوی موفقیت مُود. وزیر عدلیه نقش محترم محمد قاسم حلیمی را به عنوان وزیر ارشاد، حج و اوقاف در راستای انسجام علمای کشور و حمایت و پشتیبانی آن‌ها از مواضع بر حق دولت جمهوری اسلامی افغانستان در روند صلح عادلانه در کشور مهم و مؤثر خواند. او ابراز امیدواری کرد که محترم حلیمی در این مسوولیت مهم موفق شود. هم‌چنان محترم

پنجشنبه: ۲۳ اسد ۱۳۹۹ مراسم خداحافظی با محترم محمد قاسم حلیمی، معین مسلکی وزارت عدلیه که جدیداً طی حکم جلالتمآب رئیس جمهور به حیث سرپرست و نامزد وزیر وزارت حج و اوقاف تعیین شده‌است، با حضور جلالتمآب دکتر عبدالصیر انور، وزیر عدلیه، محترم سید محمد هاشمی، معین اداری، محترم دکتر ذکیر عادل، معین امور اجتماعی و رییس مرکز وزارت عدلیه برگزار شد. در این مراسم وزیر عدلیه کشور از کارکردهای معین مسلکی وزارت عدلیه

منصفانه بودن نهادها شیوه‌های رسیدگی نظامی

اتباع و نگارش: میر شفیق الله کوهستانی

اصل تساوی سلاح‌ها بدین معناست که برخورد دادگاه‌ها نسبت به متهم در یک طرف دعوی و مقام تعقیب دعوی عمومی و شاکی در طرف دیگر، برابر بوده و طرفین دعوی از فرصت و امکانات، یکسان برای ارائه دلایل و مستندات برخوردار باشند. تساوی سلاح‌ها در امور جزائی عبارت از برابری شرایط امکانات دفاع از خود طرفین دعوا در طول فرایند محاکماتی در کلیه مراحل محاکماتی است. در واقع تساوی سلاح‌ها به معنای برابری قضایی است. از برابری قضایی دو معنی متفاوت به ذهن متبادر می‌گردد: در معنای اول موضوع تساوی همگان نزد محاکم است، بدین مفهوم که همه اشخاص باید صرف نظر از تمایز نژادی، مذهبی، مالی و غیره حق دسترسی یکسانی به دادگاه بهره‌مند باشند. معنای دومی که از اصل تساوی سلاح‌ها به ذهن خطور می‌نماید، برابری طرفین دعوا در طول فرایند قضایی است. در حقیقت با توجه به عدم تساوی بین امکانات طرفین دعوی، در نهایت سعی در ایجاد تساوی بین آن‌ها در مرحله تحقیقات مقدماتی، طول محاکمه و رد کلیه مراحل رسیدگی کیفری می‌باشد. درک مفهوم اصل تساوی سلاح‌ها بدین معناست که با هر دو طرف به نحوی برخورد شود که موقعیت مساوی از لحاظ محاکماتی در طول محاکمه تضمین شود و طرفین در طرح دعوی در موقعیت یکسانی باشند. به این معنا که هر طرف باید از فرصت معقول برای طرح دعوا در شرایطی که ضرری به طرف مقابل وارد نگردد برخوردار باشد، در محاکمات کیفری که مقام تعقیب از حمایت تمام تشکیلات دولتی برخوردار است، اصل تساوی، ابزار و امکانات اساسی برای حق دفاع شخصی است. اصل تساوی ابزار و امکاناتی را تضمین می‌کند که متهم فرصتی معقول برای تهیه و ارائه دعوا در شرایط مساوی دادستان داشته باشد.

ادامه در صفحه ۲

و برقراری عدالت خواهد شد. به این ترتیب لازم است قاضی به استقلال درون نیز نایل گردد و این امر منوط به قداست روانی و طهارت روحی است قاضی در صورتی که نتواند به استقلال درونی دست یابد نمی‌تواند در کار خود توفیقی تحصیل نماید. (در این رابطه قانون محاکمات عسکری در ماده ۱۰ چنین اظهار می‌دارد که، در صورتیکه قاضی نظامی در مورد حقایق قضیه آگاهی شخصی داشته باشد و یا نظر به دلایل قوی بنظر برسد که وی بی طرف نبوده و یا تضاد منافع داشته باشد. نباید ریاست جلسه قضایی را در محکمه ابتدائیه و استیناف بعهده بگیرد، منظور این ماده این است که هرگاه قاضی در قضیه ای که در محکمه مورد محاکماتی قرار می‌گیرد به نحوی با مدعی یا مدعی علیه یا شی مورد محاکماتی ذی نفع باشد نمی‌تواند ریاست جلسه قضایی در مرحله ابتدائیه و استیناف را به عهده داشته باشد).

اصل منصفانه بودن شیوه‌های رسیدگی در محاکم نظامی

برای منصفانه بودن رسیدگی تنها منصفانه بودن ساختار و تشکیلات مراجع رسیدگی کفایت نمی‌کند، بلکه علاوه بر آن، منصفانه بودن اجراءات جزائی نیز لازم است. در مبحث ذیل منصفانه بودن شیوه‌های رسیدگی را در چند گفتار مورد بحث قرار می‌دهیم:

اصل منصفانه بودن رسیدگی (تساوی سلاح‌ها)

تساوی سلاح‌ها حکایت از برابری طرفین دعوا در برخورداری از امکانات مساوی جهت دفاع از خود دارد که به موجب آن طرفین باید از حداقل‌های حقوقی برخوردار باشند از جمله این‌که به طور یکسان به اسناد ومدارک پرونده دسترسی داشته باشند و از فرصت اعتراضی برابر به ادله طرف دیگر برخوردار باشند. لازمه اعمال این حق نیز، تکلیف دادگاه برای استماع مدعی وارائه فرصت‌های لازم به وی می‌باشد.

درگفتار قبلی چند اصول از محاکمه منصفانه رسیدگی قضایی نظامی از جمله اصل قانونی بودن، تشکیلات محاکم نظامی، اصل صالح بودن و استقلال محاکم نظامی به خواننده گرامی بیان و در تحریر هذا اصول دیگر از شیوه‌های رسیدگی منصفانه محاکمه نظامی خدمت خواننده گرامی ارایه میگردد.

اصل بی طرف بودن مراجع محاکماتی نظامی

استقلال مرجع قضایی به معنای مصونیت از نفوذ و کنترل سیاسی و اجرایی است و شامل استقلال محکمه به لحاظ ساختاری و اعمال صلاحیت و استقلال قاضی در مرحله انتصاب و در مقام انجام وظیفه است. بی طرفی نیز به معنای عدم پیش‌دوری یا جانبداری از یک طرف دعوا، حزب، گروه یا قوم خاص است و به عبارت دیگر قضاوت و هیأت منصفه نفع یا بهره شخصی در دوسیه خاص نداشته باشند و فارغ از پیش فرض به موضوع رسیدگی کنند. به منظور تأمین حقوق افراد در حوزه محاکماتی منصفانه باید نهاد های محاکماتی مستقل در کشور ایجاد گردد که هر شخص که در مقام دعوی یا مرافعه قرار می‌گیرد به آن مراجعه نماید و امکان دسترسی به آن داشته باشد. دسترسی به محاکم مستقل و بی طرف در اسناد بین المللی حقوق بشر از جمله میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی به رسمیت شناخته شده است. یکی از نشانه‌های بی طرفی و محاکم این می‌باشد که به موجب قانون تشکیل شود. به موجب نظر محکمه اروپایی حقوق بشر، در بررسی استقلال قضات باید به نحوه انتصاب آن‌ها وجود تضمیناتی در مقابل فشارهای خارجی توجه کرد. قرآن کریم نیز بر اجرای عدل و انصاف و داوری توأم با عدالت تأکید کرده است که تحقق این امر بستگی به وجود مرجعی مستقل و بی طرف است. در این میان از نگاه اسلام در کنار علم قاضی، معرفت باطنی نیز برای محاکماتی لازم است که این امر سبب صدور حکم واقعی

اصول خاص حمایت حقوق بشر

اتباع و نگارش: محمد صمیم «خرمی»

اصل تفکیک میان نظامیان و غیر نظامیان یا تمایز میان اهداف نظامی و غیر نظامی بدین منظور طراحی شده است که افراد و اهداف غیر نظامی در زمان درگیری‌های مسلحانه در امان بمانند. اهداف غیر نظامی اعم از اموال و افراد است. تمام کسانی که افراد نظامی منظم و غیر منظم نباشند، افراد غیر نظامی هستند؛ افراد غیر نظامی اشخاصی هستند که عضو نیروهای مسلح کشور طرف درگیر یا هیچ یک از گروه‌های مخالف یا سایر گروه‌های سازمان یافته غیر دولتی نیستند. همچنان هر مالی که جنبه نظامی نداشته باشد، اموال غیر نظامی است. اهداف غیر نظامی نباید مورد حمله، صدمه، کشتار و تخریب قرار گیرد.

ضمناً افراد غیر نظامی باید از حمایت‌های فنی و قانونی برخوردار باشند. حمایت‌های فنی مثل توزیع ماسک‌ها، پناهگاه‌ها و انتقال به مناطق دور دست، و حمایت‌های قانونی مانند تأسیس مناطق، اماکن بهداشتی و تأمین، محل برای نگهداری مجروحان، بیماران، معلولان، سالخوردگان، کودکان، زنان باردار، مادران کودکان نوپا می‌باشد. لذا در این مقاله سعی شده تا به حمایت‌های فنی و قانونی زنان پرداخته شود و قابل ذکر است که مقصود از حمایت آنان، کلیه امور، وظایف و کارهای بشر دوستانه از جمله اعلام خطر، تخلیه از مناطق خطر، اطفای حریق، پاکسازی، اسکان دهی، برقراری مجدد و فوری خدمات مفید، امداد رسانی بدون تبعیض و غیره می‌باشد. واژه‌های کلیدی: حقوق بشر دوستانه، افراد غیر نظامی، حمایت، زنان.

حمایت از زنان یکی از مولفه‌های برابری، عدم تبعیض جنسیتی است که از دیرباز در میان تمام جوامع سنتی و مدرن با رویکرد ابزار گرایانه و ارزش‌گرایانه چالش برانگیزترین بحث روز بوده است. در جوامع سنتی به بهانه حفظ ارزش‌های خانوادگی و سنتی، زنان را خانه نشین ساخته و از فعالیت‌های مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دور نگاه داشته است. و به گونه‌ای از این دسته حقوق، آنان را محروم و یا محدود می‌سازند و اجازه رشد و شکوفایی استعدادها و فضایل اخلاقی و اجتماعی به آنان داده نمی‌شود. در جوامع مدرن به بهانه حق مداری و برابری یک نواخت، ارزش‌های خانوادگی، اخلاقی و ارزشی را از آنها می‌ستانند و از آنها به عنوان ابزارهای اقتصادی و سیاسی بهره برداری می‌کنند.

از آن جایی که فرهنگ‌های سنتی و خرافاتی اجازه نمی‌دادند به حقوق زنان احترام گذاشته شود، در اندیشه‌های فیلسوفان، راهبان، کشیشان و دکترین، زنان را از طبیعی‌ترین حقوق شان محروم ساخته بودند. با وجودی که در اسناد بین‌المللی، مانند: منشور ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق‌های مربوط به آن بر رفع تبعیض علیه زنان تأکید شده بود، ولی تاکنون به طور گسترده این حقوق نادیده انگاشته می‌شود و تبعیض‌های ناروا ادامه دارد؛ از این رو، (کنوانسیون بین‌المللی رفع تبعیض علیه زنان) در سال ۱۹۷۹ تصویب شد و در سال ۱۹۸۱ لازم الاجرا گردیده هدف اصلی این کنوانسیون زدودن هر نوع تبعیض علیه زنان و تأمین تساوی همه جانبه آنان با مردان است.

الف- حمایت حقوقی عام از زنان

با توجه به آن چه بیان گردید، زنان قشر محروم و آسیب پذیر جامعه هستند و در زمان جنگ باید به حمایت‌های حقوق بشری آنها توجه صورت گیرد. در زمان جنگ افزون بر حمایت‌های حقوق بشر از حمایت‌های حقوق بشر دوستانه نیز برخوردار شوند. بنابراین، زنان در مقابل هرگونه لطمه بر شرافت به ویژه در برابر تجاوز، اجبار به فحشا و هرگونه هتک حرمت، زنان باردار و مادران اطفال شیر خوار مورد حمایت قرار گیرد.

ادامه در صفحه ۲

منصفانه بودن نهادها و شیوه ...

در محاکماتی کیفری که مقام تعقیب از اقتدار و حمایت تشکیلات دولتی و مجموعه تحت امر اعم از پلیس عدلی، کارشناس و سایر حمایت‌هایی که وی از آن برخوردار است اصل تساوی سلاح‌ها اقتضا می‌نماید حمایت‌هایی نیز از متهم در مقابل مقام تعقیب صورت گیرد. حمایت‌هایی نظیر حق برخورداری از وکیل مدافع در کلیه مراحل محاکمه، حق احضار شهود و سوال از شهود، حق برخورداری از تهییدات و زمان کافی و معقول جهت تهیه دفاعیه، حق داشتن مترجم و ... که به نوعی با پیش‌بینی ابزارهای فوق تا حدودی اصل تساوی سلاح‌ها تضمین می‌گردد.

اصل تساوی سلاح‌ها در ماده‌ی ۲۲ قانون اساسی جمهوری اسلامی افغانستان و ماده‌ی ۱۴ قانون تشکیلات و صلاحیت محاکم آمده است «رسیدگی و اصدار حکم توسط محاکم براساس اصل تساوی طرفین در برابر قانون و محکمه و رعایت عدالت و بی‌طرفی صورت می‌گیرد.»

همچنین برابری سلاح‌ها در قانون اجراء جزائی در مواد ۲۸-۳۷-۴۰-۴۳-۵۵ به درستی تساوی سلاح‌ها را در مراحل محاکماتی بیان کرده است و در قانون عسکری ماده‌ی ۲۳ این مطلب ذکر شده است و اینکه متهم می‌تواند برای تساوی سلاح‌ها از وکیل مدافع یا سایر ثبوتی که برای عدم مجرمیت وی باشد استفاده نماید.

اصل حضوری بودن رسیدگی نظامی:

حق رسیدگی حضوری به موجب استماع دعوا و تقدیم دفاعیه محقق می‌گردد و این که رسیدگی حاکم به طور علنی صورت پذیرد. علنی بودن رسیدگی‌ها به معنی امکان حضور و اطلاع عامه مردم در جریان رسیدگی به محاکماتی است. که بر طبق ماده ۴۳ قانون اجراء جزایی عسکری، رئیس جلسه قضائی در ختم رسیدگی، حکم محکمه را برای طرفین به صورت علنی ابلاغ می‌نماید. و این اصل ناظر بر کل جریان محاکماتی اعم از مراحل رسیدگی و صدور احکام می‌باشد. البته این حق مطلق نیست، بلکه قابل تحدید است و به دلایل اخلاقی، نظم عمومی، امنیت ملی، اقتضانات و منافع و مصالح زندگی خصوصی افراد از جمله عوامل تحدید کننده حق علنی بودن رسیدگی‌ها است. تشخیص ضرورت غیر علنی بودن جلسات رسیدگی به عهده محکمه است. در اسلام نیز ضرورت رسیدگی علنی مشهود بوده است.

اصل فوری بودن رسیدگی نظامی

یکی دیگر از حقوق متهمان در بازداشت این است که سریعاً از اتهامات وارد و دلایل بازداشت خود مطلع شوند. مهمترین اثر اطلاع دادن فوری به متهم راجع به دلایل توقیف یا بازداشت این است که به او امکان می‌دهد تا در مورد قانونی بودن یا نبودن بازداشت خود مناقشه کند به همین علت باید اطلاعاتی که در مورد دلایل گرفتاری به متهم ارائه می‌شود دقیق و جزئی باشند به گونه‌های که توصیف مشخصی از مبانی قانونی یا واقعی گرفتاری خود را بدانند. یکی از ویژگی‌های محاکم نظامی اصل سرعت در رسیدگی می‌باشد. اصل سرعت عمل در قطعات نظامی نقش کلیدی و مهمی را در ماموریت نیروها در زمان صلح و جنگ ایفای می‌نماید. این اصل در زمان جنگ و در مواجهه با تجاوز دشمنان به مرزهای سرزمینی

اصول خاص حمایت حقوق ...

شود. زنان باید از این نوع حمایت‌های فنی در هر نوع نبرد در هر نوع شرایط برخوردار باشند که ذیلًا بحث می‌گردد:

- تخلیت غیر نظامیان به ویژه زنان:** دولت‌ها در این عرصه دارای تعهدات می‌باشند و بر اساس این تعهدات، دول متخاصم سعی خواهند کرد که برای تخلیه زنان تازه زای، بیماران، مجروحان، معلولان، و سایرین کارکنان و لوازم بهداشتی به مقصد آن نواحی قرارداد نامه محلی بین خود منعقد سازند، بحث می‌گردد.
- ایجاد محل امن برای زنان: دول متعاهد در زمان صلح و دول متخاصم پس از شروع جنگ می‌توانند در صورت لزوم در خاک خود یا در اراضی اشغالی، نواحی، نقاط بهداشتی و جای امن ایجاد و ساختار تشکیلاتی آن را طوری قرار دهند که زخم‌داران، بیماران، معلولان، پیران، اطفال کمتر از ۱۵ سال، زنان باردار و مادران اطفال کمتر از هفت سال را از اثرات جنگ پناه دهند.
- ایجاد محل بی طرف برای غیر نظامیان به ویژه زنان: دول ذیربط می‌توانند به محض شروع جنگ و در حین جنگ بین خود موافقت نامه‌هایی برای شناسایی نقاط و مناطقی که دایر ساخته اند منعقد نمایند. برای این منظور ممکن است طرح موافقت نامه پیوست این قرارداد را با تغییراتی که لازم بدانند به موقع به اجرا گذارند. از دول حامی و کمیته بین‌المللی صلیب سرخ دعوت می‌شود که برای تسهیل ایجاد و شناسایی نقاط و نواحی مزبور وساطت و کمک نمایند. همچنان دولت داخل در جنگ می‌تواند مستقیماً یا توسط یک دولت بی طرف یا یک دستگاه نوع پروری به طرف مقابل خود پیشنهاد نماید. در نواحی که جنگ در جریان است نواحی بی طرف دایر گردد که اشخاص ذیل را بدون هیچ گونگی تفاوتی از مخاطرات جنگ پناه دهد: (زخمیان و بیماران جنگجو) اشخاص کشوری که در جنگ شرکت ندارند و در مدت اقامت خود در نواحی مزبور به هیچ کاری که جنبه نظامی داشته باشد اشتغال نمی‌ورزند. به محض این که دول متخاصم نسبت به موقعیت جغرافیایی و طرز اداره و تهیه خوار و بار و نظارت طرف، به منظور منطقه بی طرف توافق نمودند موافقتنامه‌ای کتباً تنظیم و به امضای نمایندگان متخاصمین خواهد رسید. در موافقت نامه مزبور تاریخ شروع بی طرفی منطقه و مدت بی طرفی معین خواهد شد. مناطقی که بی طرفی اعلان شده اند، تحت حمایت می‌باشند. این مناطق توسط طرفین مخاصمه برای حمایت از غیر نظامیان خصوصاً زنان، اطفال، مجروحان، بیماران، اعم از سربازان و سایر قربانیان جنگ، هم چنین غیر نظامیان که در مخاصمات شرکت ندارند و هیچ کاری با ماهیت نظامی انجام نمیدهند، ایجاد می‌گردد.
- این مناطق پس از شروع درگیری‌ها، با توافقی که بین طرفین مخاصمه در مورد مکان و گستره نحوه اداره، تأمین آذوقه، نظارت و مدت برقراری آن‌ها به دست می‌آید تأسیس می‌شوند پیشنهاد ایجاد یک منطقه بی طرف اعلام شده از طریق طرفین بستگی دارد. از این مناطق نمی‌توان برای مقاصد نظامی استفاده نمود. مناطق بی طرف احتمالاً وسعت بیش از مناطق امن خواهند داشت و به عنوان مثال، ممکن است تمام یک شهر را در بر بگیرد.

ادامه دارد

مراسم خداحافظی با معین مسلکی وزارت...

محترم محمد قاسم حلیمی نیز گفت که دوره‌ی کاری پر مسوولیتی را در وزارت عدلیه به پایان رسانده‌است و از وزیر عدلیه و معینان این وزارت برای همکاری در پیشبرد امور مربوطه سپاسگزاری نمود.

رهبری وزارت عدلیه در پایان یک‌بار دیگر گماشتن همکار خوب‌شان را در سمت‌های مهم حکومتی مؤثر دانسته و از بارگاه خداوند (ج) در پیشبرد امور مربوطه برای‌شان توفیق خواست.

- امکانات لازم را برای حفظ، نگهداری، تغذیه، مراقبت و عبور و مرور آن‌ها فراهم کنند. حمایت این گونه زنان در برابر برخی آثار درگیری‌های مسلحانه یکی از حمایت‌های حقوق بشر دوستانه است. کشور‌های متخاصم می‌توانند با آغاز جنگ، زنان باردار و مادران کودکان زیر هفت سال را در سرزمین خود اسکان دهند و آنان را در برابر آثار درگیری مسلحانه حمایت کنند.
- رفتار ترجیحی به نفع زنان خارجی: زنان باردار و مادران کودکان زیر هفت سال که تبعه کشور خارجی می‌باشند و در سرزمین یکی از طرف‌های متخاصم به سر می‌برند، از آن دسته رفتار ترجیحی، به میزانی که در باره اتباع خودی معمول می‌باشد، برخوردارند.
- اقدامات امداد رسانی: در توزیع محموله‌های امدادی، اشخاصی مانند زنان در حال زایمان و مادران شیرده از رفتار ترجیحی و حمایت‌های خاص برخوردار هستند و در اولویت قرار دارند.
- تخلیه زنان تازه‌زا از نواحی محاصره شده: طرف‌های درگیر سعی خواهند کرد برای تخلیه زنان تازه‌زا از نواحی محاصره شده، میان خود موافقت نامه‌های محلی منعقد سازند.
- مصونیت زایشگاه‌ها:** شفاخانه‌های غیر نظامی که برای زنان تازه‌زا، (زایشگاه‌ها) سازمان‌دهی شده‌اند، در هیچ موردی نباید مورد حمله قرار گیرند.
- حمایت از وسایط حمل و نقل زنان تازه‌زا: وسایط حمل و نقل که زنان حامله یا تازه‌زا، را برای شفاخانه یا مکان‌های امن انتقال می‌دهند، در امنیت می‌باشند.
- آزادی عبور و مرور: طرف‌های درگیر باید برای هر گونه محمولات خوارو بار ضروری و نیازمندی‌های آن‌ها آزادی هر گونه عبور و مرور دهند.
- حمایت از زنان حامله بازداشتی: بازداشتگاه‌های زنان باید از مردان جدا باشد. زنان در دوران وضع حمل در بازداشتگاه باید مورد مراقبت‌های صحتی و کلینیکی قرار گیرند، زنان باردار و تازه‌زا در بازداشت‌گاه‌ها باید غذای اضافی متناسب با نیازهای جسمانی‌شان دریافت کنند.
- زنان بازداشتی را نمی‌توان جز به وسیله زنان، بازرسی بدنی کرد. در رسیدگی قضایی به وضعیت زنان باردار و مادران کودکان وابسته به خود که در بازداشت‌گاه‌ها زندانی می‌باشند باید حد اکثر اولویت قابل‌شد. طرف‌های درگیری باید میان خود موافقت نامه‌هایی جهت آزادی، بازگرداندن به میهن و محل اقامت یا بستری شدن در شفاخانه یک کشور بی طرف در مورد زنان باردار و مادران کودکان شیر خوار منعقد نمایند. طرف‌های درگیر باید تا بالاترین حد ممکن سعی نمایند. تا از صدور حکم اعدام در مورد زنان باردار و مادران کودکان خورد سال وابسته به آنان، به دلیل جرایم مربوط به درگیری مسلحانه، خوداری کنند، حکم اعدام برای چنین جرایم در مورد چنین زنانی اجراء نخواهد شد.

ج - حمایت فنی از زنان:

یکی از مهم‌ترین قشر آسیب‌پذیر، درمخاصمات مسلحانه، در میان غیر نظامیان زنان می‌باشند، که قابل حمایت و ترجم می‌باشند. قابل ذکر است که در مرحله اول افراد غیر نظامی می‌توانند به وسیله ابزارها، روش‌ها و وسایل فنی جنگی تضمین شوند. راه‌های حمایت از اشخاص ملکی عبارت‌اند، از ساختن پناه‌گاه‌ها در برابر تهاجمات هوایی یا بمباران‌ها، انتقال افراد غیر نظامی به مناطق دور از نبرد و حتی کشور بی طرف، توزیع ماسک‌های ضدگاز، اقدامات احتیاطی، از طریق نصب علائم هشدار دهنده و سایر مصونیت‌ها، می‌

در صورت محرومیت از آزادی و بازداشت شدن، آنان باید در اماکن جدا از مردان نگهداری شوند. هر چند در پروتوکول دوم ماده به حمایت از زنان اختصاص نیافته است، اما اولاً نباید تردید کرد که زنان مشمول بند ۱ ماده ۴ این پروتوکول بوده و همانند دیگر افرادی که در منازعات مشارکت ندارند مستحق رفتار انسانی بوده، شخصیت آنان باید مورد احترام قرار گیرد.

ثانیاً اینکه بند ۲ ماده ۴ اگر چه از زنان نامی نبرده است ولی اعمالی را نسبت به انسان‌ها ممنوع اعلام کرده است که ناظر به زنان است مطابق این بند هتک حرمت نسبت به انسان، رفتاری‌های تحقیر آمیز، تجاوز به عنف فحشای اجباری و هر نوع اهانت و تعرض بی‌شرمانه در هر زمان و مکان ممنوع بوده و ممنوع خواهد ماند. از باب تناسب حکم و موضوع، به وضوح می‌توان دریافت که این بند حمایت از زنان را مد نظر قرار داده است؛ هر چند هتک حرمت نسبت به انسان و رفتارهای تحقیر آمیز ممکن است نسبت به همه انسان‌ها صورت گیرد، ولی موضوع تجاوز به عنف، فحشا اجباری و اهانت و تعرض بی‌شرمانه چه در زمان جنگ و چه در زمان صلح، زنان‌اند یا دست کم علی‌الاصول زنان در معرض چنین آسیب‌ها و اهانت‌ها قرار می‌گیرند.

نکته‌ی پر اهمیت، نقش دیوان‌جزای بین‌المللی در حمایت از زنان است. ماده ۷ اساس‌نامه دیوان‌جزای بین‌المللی، تجاوز، برده‌گیری جنسی، فحشای اجباری، حامله‌سازی اجباری، عقیم‌سازی اجباری و هر نوع خشونت جنسی دیگر در همین مقیاس را (جنایت بر ضد بشریت) توصیف نموده است ماده ۸ اساس‌نامه نیز ارتکاب این اعمال را چه در مخاصمان مسلحانه بین‌المللی و چه داخلی در شماره جنایات جنگی آورده است به ویژه اگر در قالب یک سیاست با برنامه‌ویا صورتی گسترده انجام گرفته باشند.

ب - حمایت حقوقی خاص از زنان:

از مباحث پیشین تا حدودی حمایت حقوقی از زنان نیز روشن گردید، و چون زنان قشر بی‌نهایت آسیب‌پذیر در منازعات مسلحانه می‌باشند و تاریخ جنگ‌ها نشان داده است که زنان برای گروه‌های مسلح در مخاصمات به عنوان طعمه خوبی می‌باشند و همچنان یکی از مهم‌ترین حمایت‌ها از افراد غیر نظامی حمایت از زنان بوده که با در نظرداشتن حمایت در کنوانسیون چهارم ژنو و پروتوکول‌های الحاقی آن و نیز در تعدادی از میثاق‌های مهم بین‌المللی و کنوانسیون‌های جهانی مربوط به زنان، این حمایت صورت گرفته است.

۱. زنان بازداشت شده: زنان بازداشت شده، محدود شده و توقیف شده توسط اشغال‌گران یا سایر نیروهای مسلح، مورد حمایت خاص می‌باشند. حمایت خاص از زنانی که در زمان منازعات مسلحانه بین‌المللی در توقیف باشند، مستحق مصونیت خاص می‌باشند؛ زنان زندانی باید از مردان جدا نگهداری شده و توسط نگهبانان زن نظارت شوند، مگر در جایی که ممکن باشد اعضای خانواده یک‌جا با هم نگهداشته شوند.

۲. زنان اسیر جنگی: زنان که تحت مجازات انضباطی می‌باشند باید در محل جدا از اسیران مرد جنگی نگهداشته شوند و مستقیماً از طرف زنان تحت نظارت قرار داده شوند؛ این ماده بر زنان اسیر جنگی در طول محاکمات قابل تطبیق است.

۳. زنان حامله: باردار و تازه‌زا و مادران اطفال کوچک، در میان کسانی هستند که طرفین مخاصمه باید

ادامه دارد

دیدار معین مالی و اداری وزارت عدلیه با والی بامیان

گزارشگر: بشیراحمد عزیز

ولسوالی ها بحث و تبادل نظر کردند. در این دیدار والی بامیان ضمن تاکید بر هماهنگی در پیشبرد مسوولیتها، از همکاری پولیس در تطبیق قانون با کارمندان ریاست عدلیه اطمینان داد.

پل مرکز بامیان، فیصله نهایی محاکم راجع به دشت غجور پنجاب، دفاتر کاری مدیریت های حقوق ولسوالی ها در تعمیر کمپلکس ولسوالی ها و همکاری جدی پولیس در تطبیق قرار های استرداد قضایای دولت وزارت عدلیه در سطح

غصب املاک عامه، تامین امنیت ریاست عدلیه، تطبیق قرار قضایی دولت به ارتباط ۳۶ جریب زمین اعلی حضرت محمد ظاهر شاه واقع در منطقه دوآب میخ زرین ولسوالی کهمرد، تطبیق قرار قضایی دولت به ارتباط باغ فامیلی شش

چهارشنبه ۸ اسد ۱۳۹۹ سیدمحمد هاشمی معین مالی و اداری وزارت عدلیه با سیدانور رحمتی والی ولایت بامیان دیدار و گفتگو نمود. در این ملاقات دو طرف پیرامون تطبیق فیصله های قضایی محاکم، جلوگیری از

طرز رسیدگی قضایای مدنی در محکمه ابتداییه

تبع و نگارش: بشیر احمد عزیز

تمیز حق از ناحق و اقامه عدل یکی از وظایف اصلی هر دولت محسوب می گردد قواعد که طرز اجرای این وظیفه را بیان می کند قانون اصول محاکمات مدنی می باشد.

اصول محاکمات مدنی در مجموع قواعد شکلی است که به منظور تحقق قواعد متنی در عمل از یکسو و از سوی دیگر به منظور رسیدن به عدالت صاحبان حق اجرا می گردد.

اصول محاکمات مدنی مجموع قواعد حقوقی است که به مدعیان حق قواعد مربوط به دعوی را مشخص ساخته و از سوی هم چگونگی تشکیلات و صلاحیت محاکم را در چهار چوب قوه قضاییه یک کشور مشخص و معین می نماید.

اصول محاکمات مدنی که عبارت از قواعد اختصاصی اند که در اختلافات مدنی ناشی از اعمال حقوقی و حوادث حقوقی بین اشخاص اعم از حقیقی و حکمی تطبیق می گردد.

فلهذا نیاز مندی به تحقق عدالت مدنی است که امروز اکثریت کشورهای جهان در کنار سایر قوانین موضوعه قواعد مربوط به اصولی محاکمات مدنی نیز نافذ می گردد.

الف- تقدیم دعوی به محکمه:

به اساس حکم ماده ۱۸ قانون اصول محاکمات مدنی موقعی که یک عریضه حقوقی مبنی بر دعوی مدنی به محکمه تقدیم یا احاله می گردد تحریرات محکمه آن را به ملاحظه رئیس محکمه رسانیده و به دفتر مربوطه ثبت می نماید. و به اساس ماده ۱۹ قانون مذکور در صورتیکه محکمه خود را در رسیدگی موضوع عریضه از لحاظ صلاحیت حوزوی و یا موضوعی ذیصلاح نداند. قرار مبنی بر عدم صلاحیت (موضوعی یا حوزوی) را صادر می نماید. ولی اگر محکمه خود را در رسیدگی عریضه مذکور صاحب صلاحیت تشخیص نماید در این صورت به رسیدگی آن آغاز می نماید.

بعد از رسیدگی به اعتراضات ابتدایی به اساس حکم ماده ۲۴ قانون اصول محاکمات مدنی مدعی از طرف محکمه مکلف می شود که در خلال ۱۵ روز صورت دعوی خود را به محکمه تسلیم نماید و اگر صورت دعوی او صحیح نباشد هیات قضایی به مدعی تفهیم می دارد که دعوی خود را تصحیح نماید. به اساس رویه معمول در محاکم مدعی تا سه مرتبه به صحت دعوی مکلف ساخته می شود در صورتیکه مدعی تا سه مرتبه دعوی خود را تصحیح نکند به رد دعوی تصمیم اتخاذ می گردد به اساس حکم ماده ۲۶ اصول محاکمات مدنی بعد از تقدیم صورت دعوی صحیح مدعی (به استثنای دعاوی عقار) محکمه یک نقل آن را به مدعی علیه جهت ترتیب دفاعیه و یا جوابیه می دهد زمانیکه طرفین دعوی صورت دعوی و دفع دعوی خود را در دو نقل به محکمه تسلیم نمودند، تحریرات محکمه مکلف است در برابر آن به مدعی و مدعی علیه رسید بدهد. محکمه بعد از وصول دفع دعوی از جانب مدعی علیه تاریخ جلسه قضایی و رسیدگی به موضوع را به طرفین دعوی ابلاغ می نماید.

به همین ترتیب محکمه می تواند در دعاوی بسیط بدون تهیه صورت دعوی و دفع دعوی کتبی به ملاحظه اظهارات شفاهی طرفین دعوی در قضیه رسیدگی نماید. مدعی که صورت دعوی خود را الی ختم میعاد قانونی تسلیم محکمه ننماید، در این صورت محکمه قرار خود را مبنی بر ترک خصومت صادر می نماید و عریضه را به مرجع مربوطه ان مسترد می کند.

به اساس ماده ۳۶ قانون اصول محاکمات مدنی در دعوی نکاح مدعی مکلف است در مدت یک ماه کتبا عند المحکمه اقامه دعوی نماید که با سپری شدن این موعده محکمه قرار ترک خصومت را (برای بار اول) صادر می کند این قرار تابع احکام استینافی می باشد اگر مدعی بار دوم در میعاد قانونی اقامه دعوی نکرد این بار هم محکمه قرار مبنی بر ترک خصومت خود را صادر می نماید که این قرار قضایی محکمه نهایی می باشد و تابع احکام استینافی نمی باشد.

مصادیق قباحت

تبع و نگارش: محبوب الرحمن «سیفی»

گفته است کسانیکه چنین کاری را میکنند گناه بزرگ را مرتکب میشوند.

پیامبر صلی الله علیه و سلم خبر داده است که دور کردن عوامل آزار دهنده از سر راه مردم از شعبه های ایمان و از دلایل ورود به بهشت است و همچنین از انواع صدقه و نیکی است. گذاشتن اشیای آزار و اذیت کننده بر راه مردم از بزرگترین گناهان و بدیها و از دلایل لعنت و خواری است. از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که رسول خدا صلی الله علیه و سلم فرمودند: «ایمان شصت و چند یا هفتاد شعبه دارد، بالاترین آن لا اله الا الله (توحید) و پایین ترین مرتبه ی آن برداشتن عوامل آزار دهنده از راه است. حیا نیز از شعبه های ایمان است» آن را بخاری و مسلم و غیره روایت کرده اند.

آزار دهنده عبارت از هر چیزی است که عابر را اذیت کند مانند سنگ، خار، استخوان، نجاست، آهن، شیشه ویران کردن راه و غیر. منظور از دور کردن عبارت است از نابود کردن آزار دهنده و یا دفع آن می باشد. در حدیث دیگری از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که رسول خدا صلی الله علیه و سلم فرمودند:

امروزه شاهد نوعیت های مختلف از طیف های حمل گردان در جاده های شهر کابل هستیم که سبب ازدحام و راه بندان میشوند اما نمی توان جنبه جزای به آنها داد، زیرا قانون استثنا را برای چنین اشخاص قایل شده است. در فقره دوم ماده فوق ویران کردن، برداشتن و عدم تعمیر پل و پلچک را که بالای دریا جهت عبور و مرور مردم گذاشته شده است را جرم دانسته، البته زمانی که پل یا پلچک ویران شده اعمار و ترمیم نگردیده باشد. بلکه هدف شخص ضار نیز ایجاد مزاحمت به مردم بوده و قصداً چنین کاری را کرده است.

پل و پلچک معمولاً در جاهای گذاشته میشود که راه عبور و مرور مردم را با همدیگر تنظیم میکند در صورت عدم آن امکان ارتباط میسر نبوده باشد، اعم از اینکه چنین پل و پلچک توسط دولت یا مردم بگونه اشتراکی ساخته شده باشد. هر یک از موارد فوق بخاطر تحریم گردیده که باعث آزار و اذیت مردم میشود. پس هر نوع آزار و اذیت، شرعاً و قانوناً ناجایز و قبیح است. شریعت اسلام هر نوع آزار و اذیت را زشت و قبیح دانسته و

مقررات ترافیکی، سبب مزاحمت در راه عام شود، اعم از این که وسایط مذکور توسط حیوان یا بدون آن رانده شود. مگر این که گذاشتن یا توقف بمنظور حمل کردن، خالی کردن بار یا بالا شدن و پائین شدن راکبین به حد لازم آن صورت گرفته باشد. (۲) شخصی که پل یا پلچک راه رو بالای جریان آب را که مردم بر آن حق عبور داشته باشند قطع نموده به جای آن راه رو یا وسیله دیگری برای عبور و مرور مردم نگذارد.»

در ماده فوق منظور از وسایل نقلیه اشیای ماشینی موتر، رکشا ... و غیر ماشینی مانند گادی و کراچی که بوسیله حیوانات حرکت داده میشوند، میباشد. توقف وسایل فوق در راه عام زمانی جرم دانسته میشود که به منظور تصدی ترانسپورتی نبوده باشد؛ بلکه به هدف مزاحمت و اراده کامل، بدون موجودیت کدام دلیل موجه توقف نموده باشد. هرگاه جهت انتقال مردم (حمل کردن) و متصدی حمل و نقل بوده باشد؛ چه توقف کند و باعث ازدحام گردد و یا خلاف مقررات حرکت کند جرم دانسته نمی شود، اما مرتکب تخلفات ترافیکی شده می تواند.

مزاحمت در راه عام:

مزاحمت کردن یک عمل خلاف قانون و شریعت اسلامی می باشد. اعم از اینکه مزاحمت مادی باشد یا معنوی. طبیعت و فطرت سلیم انسان طوری خلق شده که باید مایه خیر برای همجنس خود و دیگر مخلوقات بوده باشد. طوری که در نصوص شرعی می آید خیر الناس من ینفع الناس بهترین مردم کسی است که خیرش برای دیگران برسد. هر نوع اذیت و آزار چه از طریق مزاحمت در راه عامه باشد یا طوری دیگر شرعاً و قانوناً ممنوع و ناجایز است. این یک ضرب المثل معروف است که راه را آباد کنید و مسجد را ویران. توجه به راه عامه مکلفیت هر فرد مسلمان بوده، حتی اینکه جزء از ایمان دانسته شده است.

در کد جزای افغانستان برای انعده اشخاصی که با استفاده از وسایل نقلیه سبب یا باعث مزاحمت در راه عامه گردند مجازات خاص مقرر شده است. ماده ۹۰۳ ک. ج بیان میدارد: «اشخاص ذیل به جزای نقدی از پنج هزار تا ده هزار افغانی، محکوم میگرددند:

(۱) شخصی که با گذاشتن یا توقف دادن واسط نقلیه، خلاف